

ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๒๔

ประวัติสังเขปชนชาติ แม่ เจ้า มุเซอร์

นายร้อยตำรวจเอก ชุนกำราบอรินทร

พิมพ์ในการปลงศพสนองคุณ

นางมอญ ศະနານันท์ ผู้มารดา

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕

โรงพิมพ์ภูไท ถนนจักรพรรดิพงษ์ จังหวัดพระนคร

เกิดปีขาลวันอังคาร เดือน ๕ ถึงแก่กรรมวันที่ ๒๘ ตุลาคม

พ.ศ. ๒๔๗๓ อายุ ๘๕ ปี

นางมอญ ศษะนันท์

คำนำ

นายร้อยตำรวจเอก ชนกการเวก อรินทร จะทำงาน ปลงศพ
นางมอญ ศศะนันท์ ผู้มารดา ใครจะพิมพ์หนังสือ แยกในงานนั้น
จึง มอบฉันทะให้นายทองย้อย ศศะนันท์ มาขอ สอ คณ หนังสือ ที่
ราชบัณฑิตยสภา พบเรื่อง ประวัติสังเขป ชนชาติแม่ เย้า มุเซอร์
ก็ พอใจ จึง ขอ อนุญาต พิมพ์ ราชบัณฑิตยสภาได้ อนุญาตให้ตาม
ความประสงค์.

หนังสือเรื่องประวัติสังเขป ชนชาติแม่ เย้า มุเซอร์นี้ พระยา
กสิการบัญชา เจ้าพนักงานที่กินมณฑลพายัพได้ส่ง มาให้ หอพระสมุด
สำหรับ พระนคร และ แลลงมาว่า หนังสือ เรื่องนี้ พระยา กสิการบัญชา
ได้พบ ฉะบับที่ มณฑล พายัพ ไม่ทราบว่า ผู้ใด แต่ง ดัด ได้ความ
แต่ ว่า ปลัด มณฑล ประจำจังหวัดส่งให้นายอำเภอ และ เจ้าหน้า
ที่ต่าง ๆ สอ สอน รวบรวม ขึ้น เพื่อจะส่ง มาพิมพ์ในงานสยามรัฐ
พิพิธภัณฑ์ ณ ลุมพินี เมื่อ งาน ที่ ลุมพินี เลิกไป หนังสือนี้
ค้าง อยู่ ราชบัณฑิตยสภา เห็น ว่า เป็น ขนบธรรมเนียม ของ ชน ชาว
เหนือ ซึ่ง นับว่า เป็น ความ ร้อย่าง หนึ่ง อัน ควร พิมพ์ ให้ แพร่ หลาย ได้
จึง อนุญาตให้พิมพ์ขึ้น เป็น สมุด เล่มนี้

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

สำนักหอสมุด

ประวัติสังเขปของคนชาติแมว

~*~

ว่าด้วยลักษณะรูปร่าง

แมว เป็น คน ชาว ดอย ซากิ หนึ่ง ซึ่ง เกิม อยู่ใน ประเทศ ช่อและ
ยูนาน แมว ที่เป็น ชาย ร่างกาย สันทัด ไบ หน้า และ ส่วนต่าง ๆ ของ
ร่างกาย คล้าย จีน และ ช่อ ควัน ผม เบย อย่าง จีน ครั้ง ก่อน ๆ แต่ ไม่
ถัก เบย ฟันขาว (ไม่กินหมาก) นัยตา คำ ผิว เนื้อขาว เหลือง ชอบ
สย บาฬ

ผู้หญิง ร่างกาย สันทัด ผิว เนื้อขาว เหลือง นัยตา คำ ไบ หน้า
อย่าง ผู้หญิง จีน ฟันขาว (ไม่กินหมาก) เจาะหู ไว้ผมยาวเกล้า
ผมขมวดเป็น จอม อยู่กลาง ศีรษะ กล้ามเนื้อ แข็ง น่อง สั้น แสดง
ให้เห็นว่า ทำการหนัก และ แข็งแรง ในการ เกริ

ทำเลที่อยู่และลักษณะขนบธรรมเนียม

คน ซากิ ชอบ อยู่บน ภูเขา ที่ สูง และ เย็น ถิ่น ถิ่น การ ไหว้
เจ้า และ ไหว้ ผี บา มารคา มี ขนบธรรมเนียม อย่าง จีน มีการ กิน วอ
(ไหว้เจ้า ยี่ ไหม่) พร้อม กัน กับ ทรุษจีน การ นัย วัน เดือน ปี ก็ เช่น
เดียวกับ จีน

การ กิน วอ หรือ วัน ทรุษ ของ เขา นั้น มี พิธี ทำคล้าย กับ จีน คือ
มีการ ฆ่าไก่ และ สกร ทำของ ไหว้ เส้น ผี และ ยิง ขน และ มีการ ชมนม
เลี้ยง กัน แล้ว มีการ เล่น เต้น รำ อย่าง เอ็ก เกริก ทั้ง หญิง และ ชาย
ซึ่ง เขา ถู กัน ว่าเป็น วัน สำคัญ ตาม ประเพณี ของ เขา

การ เกิดบุตร ก็มีมด หมอชาวของเขา มา ทำการคลอดบุตร คล้ายคลึง กับ คน เมือง นั้น เหมือน กัน เมื่อ คลอด แล้ว มารดาก็ พ้น ท้องไว้นั่ง เอน หลัง อยู่เฉย ๆ ราว ๑๕ วัน รับประทาน น้ำ ร้อน กับ ยา บำรุง ของ เขา การ ปฏิบัติ เด็ก ก็ให้ นม มารดากิน เช่น เดียว กัน

การ แต่ง งาน มีธรรมเนียมไม่ต่าง อะไร กับ จีน คือ ฝ่าย ชาย นำเงิน ไปซื้อ ผู้หญิง จาก บิดามารดา เป็น ภรรยา (เงิน ที่ เรียกว่า ฐั้น นั้น เห็น จะเป็น ค่า นำนม, เช้าวัน ของ บิดามารดา) ไม่มี การ พด พา (ผู้สาว อย่าง คน เมือง ถ้า ชอบใจ กับ คน ไท ก็ ไป พก ขน ขน กัน เมื่อ ตก ลง กัน แล้ว ก็ มีการ ทำ พิธี แต่ง งาน นำเงิน ไป มอข หมาย และให้ บิดามารดา ทั้ง สอง ฝ่าย และ เลี้ยง ลูก ทั้ง สอง ฝ่าย อย่าง เอิกเกริก คล้าย กับ จีน เมื่อ แต่ง งาน เสร็จ แล้ว หญิง ทั้ง เป็น ภรรยา มี ฝ่าย ชาย อย่าง เด็ด ขาด และ ต้อง มา อยู่ กับ ฝ่าย ชาย ถ้า ผัว ตาย หญิง จะต้อง อยู่ เลี้ยง ลูก ลูก กับ บิดามารดา ฝ่าย ผัว ต่อ ไป อีก ต่อ มา เมื่อ บิดามารดา นั้น ตาย แล้ว ก็ ต้อง การ มี ผัว อีก ก็ ไ้ แต่ ต้อง ไป อยู่ กับ ผัว ไท ยล่ำ ยง จะ เอา ลูก ไป ด้วย ไม่ ไ้ ครอบครัว ไท มี บุตร ชาย มาก ถือ ว่าเป็น มงคล คือ ความ สุข ความ เจริญ แก่ บิดามารดา เพราะ เมื่อ บุตร ชาย เติบ โต มี ภรรยา ช่วย ทำ การ เลี้ยง บิดามารดา ฝ่าย ผัว

ถ้า เจ็บ บ่อย มีการ ฆ่า หมู ฆ่า ไก่ เลี้ยง ฆ่าน้ำ ฆ่าน้ำ บิดามารดา แล้ว เอา ตาย ผูก ข้อมือ (เรียกว่า ทำขวัญ) การ ใช้ หยูก ยา บำบัด โรค ภัย ไม่ มี (สมัย นี้ มี บาง คน ที่ เคย ลง มา ใน เมือง และ ภูษา

พื้นเมืองรู้จักใช้ยาควินิน ซึ่งเขาเรียกว่ายาขาว ๆ บ้าง)

การตายมีการเลี้ยงอย่างเอิกเกริก ฆ่าสัตว์เช่นโค, หมู, ไก่ของผู้ตายได้เลี้ยงไว้แต่ก่อนนั้น ทำอาหารเลี้ยงกันแล้วยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นการอุทิศส่วนผลทรัพย์สินนั้นไปให้แก่ผู้ตาย ถ้าผู้ตายมีทรัพย์สินและสัตว์ที่เลี้ยงไว้มาก ก็เอาศพไว้หลายวันจึงนำไปฝังแล้วชนเขาก็กันหินมากองทำรั้วล้อม

การเคารพหมอยศลานไม่รู้จักใช้ เครื่องนุ่งห่มใช้สรวบ ไม่ใคร่ยารุงให้สอาด แม้แต่กางเกงของผู้หญิงก็เอาขึ้นตากบนหลังคา และตากที่ราวในห้องเรือน ตรงประตูซึ่งจำเ็นต้องลอดเข้าออก ก็ไม่ถือว่าเป็นการนำอุจาดและเสื่อมทรมานอย่างใดที่อยู่ทั่วไป

คนชาตินี้สร้างเคหสถานอยู่เป็นหมู่บ้าน ๆ หนึ่งไม่น้อยกว่า ๑๐ หลังคาเรือน อยู่บนภูเขาซึ่งมีอากาศเย็นและมีพื้นที่กว้างขวางพอแก่การเลี้ยงสัตว์ ทั้งเลือกเอาทำเลที่แม่น้ำซึ่งจะนำมาใช้สะดวกด้วย ตามบริเวณซึ่งเป็นที่อยู่นั้นทางชนโล่งเตียน และมีแต่พื้นดินและก้อนหินเท่านั้น

ที่อยู่โดยฉะเพาะ

การปลูกเคหสถานที่เป็นอยู่โดยฉะเพาะของคนจำพวกนี้อาศัยพื้นดินซึ่งแผ้วถางนั้น ขุดปรายพื้นทำให้เรียบและแน่นแล้วปลูกโรงขึ้นเป็นหลัง ๆ หลังหนึ่งกว้างยาวตามจำนวนของคนในครัวเรือนนั้นจะมากหรือน้อย โรงที่ทำขึ้นนั้นนับว่าแน่น

หนาแต่ไม่ถาวร คือใช้พื้นดินเสาะใช้ไม้ไผ่ตงใช้ไม้กระยาเลย
 ฝาใช้ไม้ไผ่สับเป็น ฟาก แล้วกรุทั้ง ลำฉายจนแน่น หลังคาใช้
 ไม้ไผ่ผ่าซีก ยาว ตาม ส่วน ที่ต้อง การ เสาข้อภายใน ออก หมก
 แล้วเอาขึ้นมุง คือ หวาย ๒ ซีก คว่ำ ๑ ซีก สลับ กัน ดังนี้ ซีกที่
 คว่ำนั้น คว่ำครอบ ตรง รวง ระวังไม้ไผ่สอง ซีก ที่หวาย เพื่อ รับ
 น้ำจาก ซีก ที่คว่ำไว้สะดวก แล้วใช้ไม้ไผ่ฉายให้แน่น ที่ดิน
 ฉายใช้ไม้ไผ่ผ่าซีก อีก อัน หนึ่ง เสาข้อภายใน ออก หมกยาว เท่า
 กับส่วน ของโรง ประกอบ ขึ้น ต้อง เข้า หา ขึ้น ฉาย เพื่อ ขึง กัน
 มิให้ ไม้ไผ่ที่มุง นั้นไหลตกลง ไม้ขึ้น ที่ ประกอบ ขึ้น ฉายนี้ ต้อง ใจ
 ขอไม้ไผ่ทำเป็น ขอบ เสา ยึดไว้ตรง ที่น้ำ ตก

ขึ้น ฉาย คาซิดเป็น ลำรางให้น้ำไหลลงสู่พื้น ที่ต่ำ ที่ขึ้น ฝา
 ภายในนอกใช้ หิน ก่อ เรียง ขั้ว ขึ้น ฝาจน แน่น ภายในโรง ที่อยู่นั้นเอา
 ไม้ก่าย ขน ชื้อ ทำเป็น ร้าน สำหรับ เก็บ สิ่งของ เครื่องใช้ มิให้ กาย ขึ้นลง
 แทน บันได ที่ริม ฝา ตรง ประตูเข้าไป ยกเป็น ร้าน ๆ ร้าน หนึ่งหรือ
 สอง ร้าน สูง ประมาณ ๓ ศอก กว้าง ประมาณ ๑ ศอก ยาว ประมาณ
 ๒ หรือ ๓ ศอก ด้าน หลัง ติด กับ ฝาโรง ผืน หน้า ออก มา ตรง ประตู
 ร้าน นี้ คือ ศาล เจ้า มีเครื่อง ประดับ และ เครื่อง เส้น เครื่อง ขูชา เช่น
 เขียว ขันเงิน ที่พื้น ดิน ตรง ศาล เจ้า ออกมา มีเตาไฟใช้ พื้น ดิน โต ๆ
 สม อยู่ กลาง ทั้ง ปี สำหรับ ผิง และ ต้มน้ำร้อน รอบ กองไฟ มี ขอน ไม้
 สั้น ๆ วางไว้สำหรับ นั่ง ผิงไฟ ที่ กองไฟ นี้เอง เป็น ที่ รับ แสง เมื่อ มี
 แสง เข้า ไป ถึง ก็ เข้านั่ง ล้อม กองไฟ (เพราะ ภายใน โรง มี สม และ

อากาศหนาว) กิน น้ำร้อน และ คูปัน สนัข ที่ เขา เลี้ยง ก็อยู่ ที่ กองไฟนี้ ด้วย

ถัด จาก กองไฟ เข้าไปทาง ส่วนใดส่วนหนึ่ง กันเป็น ห้องนอน ในห้องนอนนี้ ยก ฐาน ใต้ ฟาก ปู พื้น สูง ประมาณ ๒ คอก ยาว ประมาณ ๔ คอก กว้าง ประมาณ ๓ คอก นอน ได้ ๒ คน ก็ ยัง เบียดเสียด พื้น ๆ นอน ใต้ เสื่อ อย่าง เลว หรือ หนึ่ง สัตว์ ๒ ถ้า คน จน ก็ ไม่ มี อะไร ปล่อย ใต้ ท่อนไม้ หรือ ห่อผ้า หนุน หัว ไม่ มี มุ้ง บน ห้วนนอน มี กระตอ สำหรับ เก็บ เสื้อผ้า วาง ไว้ (คุสูกปรกมาก) ใน โรง ๆ หนึ่ง กัน ๒ ห้อง บ้าง ๓ ห้อง บ้าง แล้ว แต่ ความ ต้อง การ ที่ พื้น ตรง หน้า ห้องนอน ออกไป มี เตาไฟ สำหรับ ใต้ หุ่น ขี้ม อาหาร และ ขี้ม เข้า เลี้ยง หมู ที่ ริม เตาไฟ นี้ มี ม้า ยาว ตั้ง สำหรับ นั่ง กิน เข้า อย่าง จีน ส่วน ที่ เหลือ อยู่ ภายใน โรง อีก ตอน ๑ นั้น กัน เป็น ห้อง สำหรับ เก็บ เข้าเปลือก, เข้าโกสน และ ผัง ครก วาง กระเบื้อง สำหรับ ใต้ ตำเข้า

ที่ พื้น กัน ทาง หน้า โรง แบ่ง ไว้ ทำเป็น ฐาน หรือ พระโลกวาง ประมาณ ๔ คอก เป็น ที่ วาง สำหรับ เก็บ เล่น แต่ อยู่ใน ร่ม ชายคา เคียง กับ โรง นอกจาก นี้ ยังมี โรง ม้า คอก หมู เล้าไก่ ปลูก เรียง อยู่ ตาม บริเวณ ที่ โกลัน นั้น ล้วน แล้ว ไป ด้วยไม้ ไม้ เช่น เดียว กัน เมื่อ ก่อน ที่ จะ ขึ้น ไป ถึง แล เห็น หมู บ้าน แต่ โกล ๆ ทุ่ง ราม ตาก็ อยู่ แต่ เมื่อ ขึ้น ไป ถึง แล้ว รู้ สึก ว่า ตาม บริเวณ หมู บ้าน เหล่า นั้น ปฏิภาณ ยิ่ง นัก กลิ่นเหม็นเหม็น จาก มูล สัตว์ จน ไม่ ยาก จะ กลิ่น อาหาร ได้ ดัง คอ.

ผู้หญิงใช้นั่ง กระโปรง ซึ่งทอด้วยเส้นปาง (เป็นต้นคล้ายบ้าน)
 จีบเป็น หู รุร รัค ติค สะเฆว ยาว หย่อนลง เพียง เข้า ฟัน สี เขียว คราม
 ดิน กระโปรง มี ดอก และ ลวดลาย พอก ุไ้ ตรง หัว ประจบ ทั้ง ๒ ข้าง
 ของ กระโปรง ข้าง หน้า มี ผ้า ผืน ๑ กว้าง ประมาณ ๑ คืบ ห้อย ยาว ลง ไป
 เพื่อ ข้อง กัน มิให้ กระโปรง แยก ออกจาก กัน ใน เวลานั้น หรือ เติร (เรียก
 ว่า ผ้า ปก คัก)

เสื่อใช้เสื่อแบบคล้ายผู้หญิงจีน แต่เป็นสี่เหลี่ยมครามหรือ
สีน้ำเงิน ออกตลอดมีผ้ารัดเพียงสองแถว นอกจากนั้นยังมีเครื่องประดับ
ซึ่งทำด้วยเงินและลูกปัดประดับร่างกายอีกตามฐานะคนมีและจน
คือเจาะหูใส่ห่วงเงินสองข้าง มีห่วงเงินสวมคอเป็นของขวัญ
ห่วงหนึ่งข้างสองห่วงข้าง มีกำไลแขนซึ่งทำด้วยเงิน

คนจำพวกนี้ทั้งชายและหญิงไม่ชอบอาบน้ำ แม้จะทำการ
เห็นดินเห็นทรายเห็นอะไรไกลไกล ย้อย ก็ไม่อาบน้ำ เช็ดตัวก็พอแล้ว การ
ไม่ล้างมือ ล้างเท้าก่อน จะกิน หรือนอนนั้น เป็นของธรรมดา.

อาหารการบริโภค

อาหาร คือ ข้าว, ข้าวโกสน, ข้าวผ่าง, มัน, เผือก, ฝักต่างๆ,
เนื้อสัตว์, เกล็ด, กุ้ง, หอย,

การบริโภค ประกอบการหุงต้มอย่างจีน กับเขาที่ทำไม่
ชอบเผ็ด ไซ้ตะเกียบอย่างจีน

อาการของป้าเน่

หัวมันและฝักต่างๆ เช่น หน่อไม้, หยวกกล้วย, ซึ่งเกิดกับป้า
เนื้อสัตว์ เช่น หมู, ไข่, ไช้, เป็นอาหารไม่เลือก สดแต่จะมีหรือ
หาได้ ตามปกติใช้หน้าไม้ (ธนู) เป็นอาวุธ

การคมนาคมไปมา

มีทางเดินบนภูเขา ไปมาหากัน ระวังคนชาติ แม้ว, ยาว,
มูเซอร์, และทางเดินลงมาในพื้น ที่ราบทำการติดต่อกับคนพื้นเมือง
แต่เป็นทางคน และทางสัตว์ ทางที่เดินขึ้นลงค่อนข้างยาก เพราะ
แคบและพาคน และสัตว์เดินได้เท่านั้น

คนจำพวกนี้ใช้มา, ฟา, ต่างเป็นพาหนะ หรือใช้กำลังตนเอง
เปอะ (คือ สะพายสองข้างของไว้ข้างหลัง) การเดินทางขึ้นลง ภูเขา
แข็งแรง ว่องไวกว่าคนในพื้น ที่ราบ ไม่หวาดเสียวต่อภัยแห่ง
สัตว์ป่า

ผู้หญิงมีลูก เขาสะพายไว้ข้างหลัง แม้จะทำการ หรือ
เดิน ทาง ก็ สะพายไว้เช่นนั้น

เมื่อถึง ระบุกาล แล้วทางพื้นที่ๆ เป็น ขำทขี คันไม้ ไม่เลือก
ว่าเล็กใหญ่ แผลงทาง ลง หมก ไซไฟเผา ทำเป็นไร่ปลุกเจ้า, เจ้า
โงชน, เจ้าผาง, คันปาง (ที่ไซ่ทอผ้า) ปลุกมัน, แดง, และผัก ต่างๆ
ไร่หนึ่ง กว้าง ยาว คง หลายๆ เส้น เจ้าโงชน ปลุก มากกว่าอย่างอื่น
เพราะไซ่สำหรับเลี้ยง สัตว์ และ กิน ดวย

การที่เลี้ยงสัตว์คือ ไก่, หมู, มา, ฟา, สุนัข, ไซ้เขาโกชน
เป็น อาหาร ส่วนใหญ่.

การค้ำขายแลกเปลี่ยน

คนชาตินี้ ทำการ ค้าขาย ติดต่อกับ คน ใน พื้นที่รอบ เช่น ของ
ยา ที่หาได้บ้าง เผือก, มัน, หม, สุนัข, ไก่, ผักต่าง ๆ บ้าง นำลงมาขาย
หรือ แลก เข้ากับ ชาว เมือง ใน พื้นที่รอบนั้น ๆ ส่วนคนในพื้นที่รอบ ก็
นำสิ่งของเช่น ข้าวสาร, เกลือ, ผ้าเครื่องนุ่งห่มอื่นไปขายและแลกเปลี่ยน
กัน บ้าง เงิน ที่ได้ออก จาก สหกรณ์ ของ รัฐบาล แล้ว ใช้เงิน
ร. ๗ ๕
ร. เบบเบน พน

การหัตถกรรม

การ หนีกรรม สำหรับ ฝ่าย ชาย ที่ เป็น ชน เป็น อันควรออกหน้า
ออกตาไม่มีสิ่งใด มี ย่าง ก้าว ทำ ใช้ ใน ครบ ครว้ การ จัก สาน
ก็ จะ ไม่ เป็น แต่ ฝ่าย หญิง แม้ จะ เป็น เกาทัณฑ์ ชอน แอ แต่ ขยัน ชิน แข็ง

เห็นคเห็นน้อยกว่าชาย การทำกระดาษด้วยหน่อไม้ ก็ทำเครื่อง
เหล็ก เช่น คีม และ การทำเครื่องเงินสำหรับ แต่งตัวชาว ของเขาก็ม
ทำได้บ้าง แต่น้อยคน

การทอเครื่องนุ่งห่มด้วยเส้นป้าง และ เขียน ลวดลายผืน
ผ้าด้วยสีผง แล้วย้อม ห้อม (คราม) การเย็บปักเสื้อผ้าที่ใช้สำหรับ
ครัวเรือน นับว่า ออก หน้า ออกตาพอใช้ ลวดลายที่ทำมีลักษณะคล้าย
ไปข้างจีน

ธรรมเนียมการปกครองครอบครัว

ธรรมเนียมการปกครองครอบครัวนั้น ผู้มีอิสสระเหนือ
บุตรภรรยา บิดามารดา มี อิสสระเหนือคนทั้ง หลายใน ครัวเรือน
ชายที่มีทรัพย์มีภรรยาได้หลายคน หญิงที่มีสามีประพฤตินอก
ใจผู้ เช่น มีชู้ เขามีการปรับไหมเท่ากับจำนวนเงินที่ชายได้ชื้อ
มา (คือเงินที่ชายได้เสียให้พ่อ แม่ฝ่ายหญิง)

ศิลปวิทยาการ ไม่มีแก่คนจำพวกนี้

ศิลปวิทยาศาสตร์ มีการใช้หนังสือ อย่างจีน และ ห่อ แต่มีผู้
น้อยคน

ลัทธิศาสนา

คนจำพวกนี้ไม่มีศาสนา แต่มีลัทธิถือผี ไหว้ผี อย่างจีน
สมัยเก่า

ภาษาและคำพูด

คนชาติแม้มีภาษาใช้ภาษาหนึ่ง สำเนียงพูดคล้ายจีน และ
 ชื่อ แต่ถ้อยคำไม่เหมือนจีน เช่น กิน เข้า พวก น้ำเมา, กิน น้ำ
 พูดว่า โสภณดี, นอกจากนี้ ยังใช้ภาษาชื่อเป็นภาษากลางสำหรับใช้
 พูด ทำ การ ติดต่อกันแก่ พวก ยาว, มุเซอว์, และ ค้อ.

—๐๐๐๐๐๐—

ประวัติสังเขปของชนชาติย้าว

ว่าด้วยลักษณะรูปร่าง

ย้าว เป็น คน ชาว คอย ชาตินี้ หนึ่ง คล้ายไปข้าง จีน และ ฮ่อ ซึ่ง สอด สอน ใ้ ความ ว่า แต่ เดิม ๆ อยู่ ใน ประเทศ ฮ่อ และ ยูนาน กวางซี แต่ จะ เข้า มา อยู่ ประเทศ สยาม นั้น นาน เท่า ไ้ ไ้ แล้ว นั้น ไม่ ปรากฏ

ย้าว ที่ เป็น ชาย ร้าง กาย สัน ทัด ใบ หน้า และ ส่วน ต่าง ๆ ของ ร้าง กาย คล้าย กับ จีน หรือ ฮ่อ ครั้น ผม ไว้ เกย อย่าง จีน เมื่อ ครั้ง ก่อน แต่ ไม่ ถัก เบียด พัน ขาว ไม่ กิน หมาก นิยม ตำ ทำ ผี เนื้ ขาว เหลือง ชอบ สบ ยา ผั้น นุ่ง กางเกง สวม เสือ อย่าง จีน

ผู้ หญิง รูปร่าง สัน ทัด ผี เนื้ ขาว เหลือง นิยม ตำ ทำ ใบ หน้า อย่าง ผู้ หญิง จีน และ ฮ่อ พัน ขาว เจาะ ุ้ ไว้ ผม ยาว เกลา ผม ชอบ ใช้ ขี้ ผง และ ยางไม้ ที่ เห็น ขว ทิศ ผม จม แน่น แข็ง มี ผ้า พัน หัว เสือ สวม เสือ นุ่ง กางเกง อย่าง ผู้ หญิง จีน แต่ เสือ นั้น ยาว ถึง น่อง

ทำเลที่อยู่และลักษณะขนบธรรมเนียม

คน ชาตินี้ ชอบ อยู่ บน ภูเขา ที่ สูง และ เย็น ถือ สิทธิ การ ไหว้ เจา และ ไหว้ ผี บิ ตา มาร ตาม ขนบธรรมเนียม อย่าง จีน มีการ กิน วอ (ไ้ เจา ยี่ ใหม่) พร้อ ม กัน กับ ทรุษ จีน การ นิย วัน เดือน ปี ก็ เช่น เดียว กับ จีน

การ กิน วอ หรือ วัน ทรุษ ของ เขา นั้น มี พิธี ทำ คล้าย กับ จีน คือ มีการ ฆ่า ไ้ ไ้ และ สกร ทำ ของ ไ้ ไ้ ไ้ และ ยิง ยัน และ มี การ ชมนม

เลี้ยงกัน แล้วมีการเล่นเต้นรำอย่างเอ็กเกริกทั้งหญิงและชาย ซึ่งเขาถือกันว่าเป็นวันสำคัญตามประเพณีของเขา

การเกิดบุตรก็มีมหัศจรรย์ของเขามาทำการคลอดบุตร คล้ายคลึงกับคนเมืองนี้เหมือนกัน เมื่อคลอดแล้วมารดาก็พันท้องไว้นั่งเอนหลังอยู่เฉย ๆ ราว ๑๕ วัน รับประทานน้ำร้อนกับยาฆ่าของเขา การปฏิบัติเด็กก็ให้นมมารดากินเช่นเดียวกัน

การแต่งงานมีธรรมเนียมไม่ต่างอะไรกับจีน คือฝ่ายชายนำเงินไปซื้อผู้หญิงจากบิดามารดาเป็นภรรยา (เงินที่เรียกว่าชื่อนั้นเห็นจะเป็นค่านำนมนำเข้าของบิดามารดา) ไม่มีการพดจา (ผู้สาว) อย่างคนเมือง ถ้าชอบใจกับคนใดก็ไปพูดขอชื่อนั้น เมื่อตกลงกันแล้วก็มีการทำพิธีแต่งงาน นำเงินไปมอบหมายและไหว้บิดามารดาทั้งสองฝ่ายและเลี้ยงดูกัน ทั้งสองฝ่ายอย่างเอ็กเกริกคล้ายกับจีน เมื่อแต่งงานเสร็จแล้วหญิงต้องเป็นกรรมสิทธิ์ฝ่ายชายอย่างเด็ดขาด และต้องมาอยู่กับฝ่ายชาย ถ้าผู้ตายหญิงก็ต้องอยู่เลี้ยงดูลูกกับบิดามารดาฝ่ายผู้ตายไปอีก ต่อเมื่อบิดามารดานั้นตายแล้วจะต้องมีการฝังผู้ตายอีกก็ได้ แต่ต้องไปอยู่กับผู้ตายโดยลำพัง จะหาลูกไปด้วยไม่ได้

ครอบครัวใดมีบุตรชายมาก ถือว่าเป็นมงคล คือความสขความเจริญแก่บิดามารดา เพราะเมื่อบุตรชายเติบโตมีภรรยาช่วยทำการเลี้ยงบิดามารดาฝ่ายผู้

ถ้าเจ็บป่วย มีการฆ่าหมู ฆ่าไก่ เลี้ยงผีบ้าน ผีป่า ผีคา

มารดา แล้วเขาค่ายผูกข้อมือ (เรียกว่าทำขวัญ) การใช้หยูกยา
บำบัดโรคร้ายไม่มี (สมัยนั้นบางคนที่เคยลงมาในเมืองและรู้ภาษา
พื้นเมืองรู้จักใช้ยาควินิน ซึ่งเขาเรียกว่ายาขาวๆบ้าง)

การตาย มีการเลี้ยงอย่างเอิกเกริก ฆ่าสัตว์ เช่นโค หมู
ไก่ ของผู้ตายได้เลี้ยงไว้แต่ก่อนนั้น ทำอาหารเลี้ยงกัน แล้วจึงบน
ถือน่าเป็นการอุทิศส่วนผลทรัพย์สินนั้นไปให้แก่ผู้ตาย ถ้าผู้ตาย
มีทรัพย์สินและสัตว์ที่เลี้ยงไว้มาก ก็เอาศพไว้หลายวัน จึงนำศพ
ไปฝัง แล้วชนเขาก็หันหน้ามาของตำรับล้อม

การเคารพหมอยศฐานไม่รู้จักใช้ เครื่องนุ่งห่มใช้สร้อย
ไม่ใคร่บำรุงให้สะอาด แม้แต่กางเกงของผู้หญิงก็เอาดินตากบน
หลังคาและตากที่ราวในห้องเรือน ตรงประตูซึ่งจำเป็นต้องลอดเข้า
ออก ก็ไม่ถือว่าเป็นการนำออกจากและเสียมทรมานอย่างไร

ที่อยู่ทั่วไป

คนชาตินี้สร้างเคหสถานอยู่เป็นหมู่บ้าน ๆ หนึ่งไม่น้อยกว่า
๑๐ หลังคาเรือน อยู่บนภูเขาซึ่งมีอากาศเย็น และมีพื้นที่กว้าง
ขวางพอแก่การเลี้ยงสัตว์ ทั้งเลือกเอาทำเลที่มีน้ำซึ่งจะนำมา
ใช้สะดวกด้วย ตามบริเวณซึ่งเป็นที่อยู่นั้นทางจนถึงเนิน คง
มีแต่พื้นดินและก้อนหินเท่านั้น

ที่อยู่โดยฉะเพาะ

การปลูกเคหสถานที่เป็นอยู่โดยฉะเพาะของคนจำพวกนี้ อาศัย
พื้นดินซึ่งแผ้วถางนั้น ชุกปรายพื้นที่ให้เรียบและแน่นดีแล้ว

รับแขก เมื่อมีแขกเข้าไปถึง ก็เข้านั่ง ล้อมกองไฟ (เพราะ ภายนอก
โรง มี ลม และ อากาศ หนาว) กิน นํ้าร้อน และ คุย กัน สุนัข ที่เขา
เลี้ยง ก็ อยู่ตาม กองไฟ นี้ ด้วย

ถัด จาก กองไฟ เข้าไป ทาง ส่วนใด ส่วน หนึ่ง กัน เป็น ห้องนอน
ใน ห้องนอน นี้ ยก ราน ใต้ ฟาก ปู พื้น สูง ประมาณ ๒ ศอก ยาว ประมาณ
๔ ศอก กว้าง ประมาณ ๓ ศอก นอนได้ ๒ คน อย่าง เบียดเสียด พื้น
ที่ ๆ นอน ใต้ เสื่อ อย่าง เหว หรือ หนึ่ง สัตว์ ๒ ตัว ถ้า คน จน ก็ ไม่มี อะไร
ปู เลย ใต้ ท่อนไม้ หรือ ห่อผ้า หนุน หัว ไม่มี มุ้ง บน หัว นอน มี
กระโทง สำหรับ เก็บ เสื่อ ผ้า วางไว้ (कुสกร มาก) ใน โรง ๆ หนึ่ง
กัน ๒ ห้อง บ้าง ๓ ห้อง บ้าง แล้ว แต่ ความ ต้อง การ ที่ พื้น กัน ตรง
หน้าห้อง นอน ออกไป มี เคาไฟ สำหรับ ใต้ หุ่นต้ม อาหาร และ ต้ม เข้าเลี้ยง
หมู ที่ ริม เคาไฟ นี้ มี ม้า ยาว ตั้ง สำหรับ นั่ง กิน เข้าอย่าง จืด ส่วน
ที่เหลือ อยู่ ภายใน โรง อีก ตอน ๑ นั้น กัน เป็น ห้อง สำหรับ เก็บ เข้าเปลือก,
เข้าโกสน และ ผัง ครก วาง กระเบื้อง สำหรับ ใต้ ทำ เข้า

ที่ พื้น กัน ทาง หน้าโรง แบ่ง ไว้ ทำเป็น ชาน หรือ พระโลก ว้าง ประมาณ
๔ ศอก เป็น ที่ วาง สำหรับ เติร เล่น แต่ อยู่ ใน รั้ว มหาดย คา เคียวกับ โรง
นอกจาก นี้ ยังมี โรง ม้า คอก หมู เล้าไก่ ปลูก เรียง อยู่ ตาม
บริเวณ ที่ โกลัน นั้น ล้วน แล้ว ไป คุ้ม เครื่องไม้ ไม้ เช่น เคียว กัน เมื่อ
ก่อน ที่ จะ ขึ้น ไป ถึง แล เห็น หมู่บ้าน แต่ โกล ๆ ทุ่งนาม คาคี อยู่ แต่
เมื่อ ขึ้น ไป ถึง แล้ว รู้ สึก ว่า ตาม บริเวณ หมู่บ้าน เหล่า นั้น ปฏิบัติ ยัง นัก
กลั่น เหม็น เนื่อง จาก มูล สัตว์ จน ไม่ อยาก จะ กลืน อาหาร ได้ ลง คอ

การนึ่งห่ม

คน ซาคิ ย้าว ที่ เป็น ชาย นึ่ง ทาง เกง สวม เสื้อดำ แขน อย่าง จีน
สวม หมวก ซึ่ง เข็ม คอย ผ่า อย่าง เดียว กับ ของ แม่

ผู้หญิง ย้าว นึ่ง ทาง เกง สวม เสื้อ แขน ผู้หญิง จีน ชอบ ใช้ สัก
หรือ เขียวคราม แต่ ทาง เกง มัก เป็น ดอก คอย ผ่า สี ต่าง ๆ มี ผ่า พัน
หิว เจาะ ทุไล่ ห่วง เงิน ที่ คอ ไล่ ห่วง เงิน หรือ ลูก ปัด อย่าง ผู้หญิง แม่

อาหารบริโภคน

อาหาร คือ ข้าว, ข้าว โภชน, ข้าว ผ้าง, มัน, เผือก, ผัก ต่าง ๆ
เนื้อ สัตว์, เกล็ด, กล้วย, อ้อย.

การ บริโภคนอาหาร ประกอบ การ หุงต้ม อย่าง จีน กับ ข้าว
ไม่ ชอบ เผ็ด กิน ตะเกียบ อย่าง จีน

อาหารของป่าเนอป่า

หิว มัน และ ผัก ต่าง ๆ เช่น หน่อไม้, หยวกกล้วย, ซึ่ง เกิด ใน
ป่า เนื้อ สัตว์ เช่น หมู, วัว ป่า, ใช้ เป็น อาหาร ไม่ เลือก สุก แต่ จะ
มี หรือ หา ได้ ตาม ปกติ ใช้น้ำ ไม้ (อุน) เป็น อาวุธ (ชน กับ แต่ ชก ช้อน ไว้)

การคมนาคมไปมา

มี ทาง เติร บน ภูเขา ไป มา หา กัน ระวัง คน ชาว คอย ด้วย กัน
เช่น แม่, มูเซอ, และ ทาง เติร ลง มา ใน พัน ที่ ราย ทำ การ คิด ต่อ
กับ คน พัน เมือง แต่ เป็น ทาง คน และ สัตว์ ทาง ที่ เติร ลง ก่อน ข้าง ยาก

คน จำ พวก นี้ ใช้ น้ำ, ฟา, ต่าง, เป็น พาหนะ หรือ ใช้ กำไล
คน เอง เปอะ (คือ สาย สะพาย สอง ข้าง เอา ของ ไว้ ข้าง หลัง) การ

เทียร ทางขึ้นลง ภูเขา แข็งแรงว่องไว กว่าคนใน พื้น ที่รายไม่หวาดเสียว
ต่อภัย แห่ง สัตว์ป่า

ผู้หญิง มีลูก เขาถูก สะพายไวข้างหลัง แม้จะทำการ หรือเทียร
ทาง ก็ สะพายไว้เช่นนั้น

การกสิกรรม

การทำนาไม่มี เพราะ อยู่ใน พื้น ที่สูง มีแต่การทำไร่และ
เลี้ยงสัตว์ (ลอบทำไร่ปลูก ยาสูบ กล้วย)

เมื่อถึง ฤดูกาล ทาง พื้น ที่ ๆ เป็น ป่าทึบ ต้นไม้ไม่เลื้อยว่า
เล็กใหญ่ ทาง ลง หมดใช้ ไฟเผาทำเป็นไร่ปลูก ข้าว, ข้าวโพด, ข้าวฟ่าง,
ต้นยาง, (ที่ใช้ทำผ้า) ปลูกมัน, แตง, และผักต่าง ๆ ไร่หนึ่ง ๆ
กว้าง ยาว ตั้ง หลาย ๆ เส้น ข้าวโพด ปลูก มากกว่า อย่าง อื่น เพราะ
ใช้สำหรับ เลี้ยง สัตว์ และ กิน กล้วย

การ ที่เลี้ยง สัตว์ คือ ไก่, หมู, ม้า, วัว, สุนัข, ช้าง, ข้าวโพด
เป็น อาหาร ส่วนใหญ่

การค้าขายแลกเปลี่ยน

คน ชาวพื้น ที่ ทำ การ ค้าขาย ติดต่อกับ คนใน พื้น ที่ราย เช่น
ของป่าที่หาได้บ้าง ฝอย, มัน, หมู, สุนัข, ไก่, ผักต่าง ๆ นำลง มา
ขายหรือ แลก เข้ากับ ชาวเมืองใน พื้น ที่ราย เอง ๆ ส่วน คนใน พื้น
ที่รายก็นำสิ่งของ เช่น ข้าวสาร, เกลือ, ผ้า, เครื่องนุ่งห่ม ขึ้นไป
ขาย และ แลก เปลี่ยน เช่น เคียว, เงิน ที่ใช้ นอก จาก สัตว์เลี้ยงของ
รัฐบาลแล้ว ใช้เงิน ร้อย เป็น พื้น

การหัดกรรม

มีการ ทำกระดาษ ด้วย หน่อไม้สำหรับใช้เขียน หนังสือได้ มี
การ ทำเครื่อง เงิน สำหรับ การ แต่งตัว และ ใช้ สร้อย แต่มี ส่วนน้อยคน
ที่ เบน ช่าง ใน ทาง นี้ ส่วน ผู้หญิง มีฝีมือ ในการ ทอผ้า เย็บปัก
เสื้อผ้า เก่ง สำหรับใช้ ใน ครอบครัว ของ ตนเอง

ธรรมเนียมการปกครองครอบครัว

ธรรมเนียมการ ปกครอง ครอบครัว นั้น ผู้ มีอิสสระเห็นอ
ปการ ภรรยา บิดามารดา มีอิสสระเห็นอ คน ทั้งหลายใน ครอบครัว
ชาย ที่มีทรัพย์ มี ภรรยา ได้หลาย คน หญิง ที่มีสามี ประพฤติผิด
นอกใจ ผู้มีชาย มีการ ประโยชน์ เท่า กับ จำนวน เงิน ที่ชาย ได้ ซื่อมา
(คือ เงิน ที่ชาย ได้ เสียให้ พ่อ แม่)

ศิลปวิทยาการ ไม่มีแก่คน จำพวก นี้

ศิลปวิทยาศาสตร์ มีการใช้ หนังสือ อย่าง จีน และ ฮ่อ แต่มี
ผู้รู้ น้อย คน

ลัทธิศาสนา

คน จำพวก นี้ ไม่มีศาสนา แต่มีลัทธิ ถือผี ไหว้ผี อย่าง จีน
สมัย เก่า

ภาษาและคำพูด

ยาว เป็น คน ชาติ หนึ่ง ซึ่ง มี ภาษา ใช้ คำ พูด คล้าย ๆ ฮ่อ แต่
ถ้อยคำ ไม่เหมือน ฮ่อ เช่น กินข้าว พูดว่า หยิบย่นทาง กินน้ำ ว่า
ชวยอวม นอกจาก ภาษา ของ ตนเอง แล้ว ใช้ ภาษา ฮ่อ เป็น ภาษากลา
สำหรับ พูด ทักท้อ ในการ ต่าง ๆ กับ คน ชาติ แม้ว มูเซอร์ และ ฮ่อ

ประวัติสังเขป ของ คน ชาติ มเซอว์

ว่า ด้วย ลักษณะรูปร่าง

มเซอว์ เป็น คนชาติคอบ ชาติหนึ่ง รูปร่าง สูงต่ำ ขนาดเดียวกับ
คนใน พันที่ราบ แต่ใบหน้า คล้ายไปข้าง เงี้ยว ไว้ผม ยาว ใช้ผ้า
โพกศีรษะเหมือนกัน

มเซอว์ มีสองจำพวก คือ มเซอว์ดำ และมเซอว์แดง มีลักษณะ
ต่าง กัน ดังนี้

มเซอว์แดง ผู้ชายนั่งกางเกง สวมเสื้อแบบ อย่าง เงี้ยว ผู้หญิง
นั่งผ้าสั้นไว้ผม ยาว สวมเสื้อแบบ อย่าง เงี้ยว ผิว เนื้อ ดำแดงไม่ผิด
กับคนเมือง

มเซอว์ดำนั้น ผิวเนื้อดำ ชายและหญิง นั่ง กางเกง สวมเสื้อ
โพกศีรษะ ด้วยเครื่องดำ และลำเนียง ที่ผูกติดกับ พวกมเซอว์แดง
แต่รู้จักภาษากัน ชอบกิน หมาก จน พันดำ ผู้ชายโตย มากเจาะหู
ข้างซ้าย

ทำเลที่อยู่และ ลักษณะขนบธรรมเนียม

มเซอว์ทั้งสอง พวก ชอบ อยู่บน เขา ที่มีอากาศเย็น และมีพื้นที่
พอทำไร่ปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ได้

ลัทธิ และ ขนบธรรมเนียม ของ คน จำพวกนี้ คล้าย ไป ข้าง เงี้ยว
ถือผีฟ้า (อากาศเทวดา) มีการกิน วอ (ชนชั้นใหม่) พร้อมกัน กับ
ทวยจีน การนับวัน เดือน ปีก็เช่น เดียวกับจีน

กินวอ หรือ วันตรุษของเขานั่น มีพิธีทำกันดังนี้ มีการฆ่าไก่
สุกร เส้นไหว่ ยิงปืน และมีการชุมนุมเลี้ยงกัน แล้วมีการเล่น
เต้นรำเป็นการเอิกเกริก

การเกิด การคลอดบุตรของเขา มีพิธีคล้ายคลึงกับคนเมืองนี้
เช่น มีหมอบำเฒ่าเอาลูก ออก เมื่อคลอดแล้วใช้พัน ท้องไว้หนึ่งเอน
หลังอยู่เฉย ๆ ราว ๑๕ หรือ ๒๐ วัน รับประทานน้ำร้อน และ ยาฆ่า

การแต่งงานหรือที่จะได้เป็นสามีภรรยา

มุเซอร์ ทั้งสองจำพวก ธรรมเนียมไทยสาว (อัสสาว) อย่าง
คนเมือง แต่มีกิริยาผิดเพี้ยนกัน บ้างเล็กน้อย มุเซอร์แดงนั้น
พดคุยกับสาวบนเรือน อย่างคนเมือง แต่มุเซอร์แดงไม่พดคุยกับ
บนเรือน มักคุยกันที่ปาก หรือ เครื่องปลาทู พนแถวหน้าบ้าน เป็นต้น
เมื่อจะได้กันเป็นสามีภรรยา ต้องมีการไล่ผี ๑ ไร่ครึ่ง และมีการ
เลี้ยงผีด้วยไก่ ๑ คู่ ถ้าเป็นผู้ที่มีหลักฐาน หน้อยก็มีการเลี้ยง
กันด้วย เมื่อได้กันแล้ว ฝ่ายผู้ชาย ต้องมาอยู่กับผู้หญิง และ
เลี้ยงบิดามารดาฝ่ายหญิง ๓ ปี ก่อน แล้วจึงพากันกลับไปอยู่
เลี้ยงบิดามารดาฝ่ายชายอีก ๓ ปี ดังนี้

การเจ็บป่วย ทำพิธีบวงสรวงผีฟ้าใช้หมและไก่เป็นเครื่องเส้น
แล้วผูกมือ (เรียกว่าทำขวัญ) การกินยาหรือรักษาพยาบาลอย่าง
วิเศษแพทย์ไม่มี มีแต่การใช้ยาฆ่าเช่น รากไม้ ใบไม้เปลือกไม้
เป็นต้น ต่อมาในสมัยนี้ ค่อยนิยมใช้ยาควินิน ซึ่งเขาเรียกว่ายา
ขาว ๆ บ้างแล้ว

การตาย มีการร้องไห้แสดงความเศร้าโศกเสียใจเหมือนกัน และนำศพไปฝัง อย่าง คน ฟิน เมื่องนี้ ถ้าเป็น ผู้หลัก ฐาน หน่อยก็ มีการ ฆ่าสัตว์ ของผู้ตายที่เลี้ยงไว้ทำเป็นอาหารเลี้ยงกัน อย่างเอ็กเกริก ถือว่าเป็น การทำบุญ อุทิศส่วน ผลทรัพย์ไปให้แก่ผู้ตาย

มุเซอร์ ตำมีธรรมเนียมที่เคร่ง อยู่ข้อ ๑ คือ การ เสพสรา หรือ คัม สรา กินไม่มีเลย ถือว่าถ้าใคร ทำเช่นนั้น ผู้ไม่ชอบ เป็นการ ผิดผิด แต่พวก มุเซอร์ แดง มีบ้าง

การ เคารพ หมอบ คลาน กิริยา อัน อ่อน น้อม ทำไม่เป็น เครื่อง นุ่งห่มใช้ สร้อย และการกินอยู่ค่อนข้างสกปรก สิ่งเหล่านี้เขาไม่รู้สึกว่า เป็นธรรมเนียม ที่ควร ปฏิบัติ

ที่อยู่ทั่วไป

คน ชาตินี้ สร้าง เคหสถาน อยู่เป็น หมู่ บ้าน ๆ หนึ่ง ไม่น้อย กว่า ๕ หลังคาเรือนขึ้นไป หมู่บ้าน เหล่านี้ ตั้ง อยู่ตามไหล่เขาที่ ๆ เป็น บริเวณ หมู่บ้าน คับ พัน แฉ่ว ฉาง ต้นไม้ ใจน โลง เคียน

ที่อยู่โดย ฉะเพาะ

คนจำพวกนี้ปลูกเรือนอยู่เช่นเดียวกับคนในพนทราย (เรียกว่า กระท่อม) แต่การปลูกสร้างไม่ถาวร อย่างใด คือใช้เสาไม้ ไม้ตงข้าง เสาไม้งามบ้าง หลังคามุง ด้วย หญ้าคาหรือใบ กอ ฝาใช้ฟากกรู ฟันฟาก เรือน หลัง หนึ่ง กว้าง ยาว พอ ๑ คนใน ครว เรือน ของ เขา ในห้อง เรือนนั้น มีเตาไฟอยู่กลางห้อง สำหรับ ใช้ ฝัง ติลอบบี้ ใช้ ปรุงคัม อาหาร และ คัมเข้าเลี้ยงหม สุนัข ที่เขาเลี้ยงก็อยู่ปะปนในห้องเรือนนั้น

พนทแม่จะยกพน ทหาความสะอาดไม่ได้เลย เครื่องนุ่งห่มและภาชนะ
ใช้ สร้อย ค้อน ข้าง สกปรก เพราะ ครวไฟอบ อ้าว อยู่ตลอดวัน บนชี
ใช้ ไม่ค่อย ทำ เป็นร้าน สำหรับ เก็บ สรรพการะ เมื่อเข้าไปใน ห้อง
เรือนรู้สึก ว่า หายใจไม่สะดวกเพราะ ครวไฟอบอ้าว และ คับแคบ อึดอัด มาก
เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ไว้ ประปนกัน และ เก็บในบริเวณเรือนทั่วไป ไม่เป็นที่เก็บ
แห้ง เช่น ของ ผัสดึง เก็บไว้ ในที่ ซึ่ง ผัก ทยอย ลอดไปมา เขาก็ไม่ถือว่า
เป็น การ เสื่อม ทราม อย่างใด

ส่วน ไค่ ถน และ ตามบริเวณ บ้านเรือน ก็ ล้วนแล้ว ไป ด้วย มูลสัตว์
มัก ลื่น เหม็น ปฏิเสธ ยิ่ง นัก

นอกจาก ที่ อยู่ แล้ว ตาม บริเวณ ใกล้ เคียง ที่ ปลุก โรง เล็ก ๆ
น้อย ๆ สำหรับ เลี้ยง สัตว์ เช่น หมู ไก่ โค

การ นุ่งห่ม

มุเซอร์ คำ นุ่ง กาง เกว ทั้ง หญิง และ ชาย มี ผ้า โปก คั้วระ กัวย
เครื่อง คำ ผู้ชาย สวม เสื้อ สีดำ แบบ อย่าง เจียว ชอย เจาะ หู
เย็บ ชาย

ฝ่ายหญิง สวม เสื้อ คำ ยาว ลง ถึง น่อง แบบ อย่าง ผู้หญิง จีน เจาะ ห
๒ ข้าง มี ห่วง เงิน กลม ๆ ใส่ หู แทบ ทุก คน เสื้อ ของ ผู้หญิง ใช้ ผ้า
สี ทาง ๆ ตัด เป็น ริ้ว เล็ก ๆ ขลิบ ตาม ริม คอ และ แขน เสื้อ และ ใช้
เงิน ตี เป็น ห่วง กลม ๆ สวม คอ หรือ ใส่ ลูก ปัก ทำ เป็น เครื่อง ประดับ สำหรับ
หญิง แทบ ทุก คน ซึ่ง เขา นิยม ว่า เป็น ของ งาม ตาม ภาษา ของ เขา
มุเซอร์ แดง ทั้ง หญิง และ ชาย ใช้ เครื่อง นุ่งห่ม คล้าย ไป ข้าง เจียว

คือ ขายนั่งทางเก่ง สวมเสื้อสีดำ หรือ เขียวคราม แบบอย่างเงี้ยว ฝ่ายหญิงนั่งผ้าสั้น สวมเสื้อ แบบอย่างเงี้ยว เจาะหูใส่ห่วงเงิน และมีห่วงเงิน หรือ ลูกปัด สวมคอ เช่นเดียวกับผู้ชายดำ

อาหาร การ บริโภค

อาหาร ของ คน จำพวกนี้ คือ ข้าว, ข้าวโกชน ข้าวผ่าง, เผือก, มัน, ถั่วฝัก, ถั่วฝักต่าง ๆ ถั่ว และ เนื้อสัตว์ เช่น หมู ไก่ เนื้อโค

การ บริโภค มี ภาชนะหม้อ กระทะ ถ้วยชาม (ช้อนเขา) สำหรับ หักต้ม และ ใช้สอย เช่นเดียวกับ คนในพื้น ทราบ การ ประกอบอาหาร มี แก้วส, เผือก, เค็ม, เป็น ขรรพทา (แต่ก่อน ช้าง สกปรก)

อาหาร ของ ป่า เนื้อ สัตว์ ป่า

อาหาร ของ จำพวกนี้ มี หมีมัน, หัวกลอย และ ผักไม้ต่าง ๆ ซึ่งมี ขรรพชาติ เกิดขึ้นเอง ตามป่า

เนื้อ สัตว์ป่า เช่น หมูป่า นกต่าง ๆ กวาง อีเก้ง หมูป่า คน จำพวกนี้ ใช้ ธนูยิง หรือ ดักแร้ว ขัดหัว แทะคัง (ดักด้วยยางเหนียว) นำมา เป็น อาหาร การใช้ ธนูยิง สัตว์นี้ ว่า สิ้น ทัด มาก

การ คมนาคม ไป มา

บนภูเขา มี คน จำพวกนี้ ตั้ง บ้าน เรือน อยู่ มี ทาง เติร ติด ต่อ ไป มา ถึง กัน ระวัง คน ใน พื้น ทราบ และมี ทาง เติร ติด ต่อ กับ พวก แม้ว ย้าว, (เป็น ทาง คน เติร และ ม้า ต่าง) ทาง เหล่านี้ ก่อน ช้าง เติร ยาก เพราะ มี ช่อง ไป ได้ สะเพา

การ กสิกรรม

คนชาติมูเซอร์ หาเลี้ยงชีพในทางทำไร่ปลูกข้าวเข้าไร่นา
เข้าฝ้าง และถั่ว มัน พริก ฝ้าย คือแผ้วถางป่าไม้ทิ้งตามไหล่
ภูเขาเอาไฟเผาจนโล่งเตียนแล้วจึงปลูกพืชพันธุ์ลงในพื้นที่ดินนั้น

การ ค้าขาย แลกเปลี่ยน

คนจำพวกนี้ไม่มีใครจะทำการค้าขายสิ่งของอะไรที่เป็นล้า
เป็นสัน แม้แต่ทำไร่ปลูกเข้าก็ไม่พอกินตลอดปี เข้าไร่นาหรือ
ฝ้าย พริก ที่ปลูกพอได้ผลก็นำลงมาแลกเข้ากับชาวเมืองในพื้นที่
ที่รายนำขึ้นไปกิน มีนิสัยชอบขัดเกาเครื่อง

การ หัตถกรรม

สำหรับผู้หญิง มีการปั่นฝ้าย ทอผ้าแต่เป็นส่วนน้อย การเย็บ
เครื่องนุ่งห่มใช้ทำเอง สำหรับผู้ชายมีการทำเครื่องเหล็ก เช่น
เครื่องมือ และเครื่องเงิน เช่นเครื่องแต่งตัวแต่มีส่วนน้อย

ธรรมเนียม การ ปกครอง ครอบครัว

มีธรรมเนียมการปกครองครอบครัวอย่างราษฎรสามัญในพื้นที่
เมือง มีการนับถือบิดา มารดา สามีมียอำนาจเหนือภรรยาและบุตร
ภรรยาทำหน้าที่ปฏิบัติสามีและเลี้ยงบุตรเช่นเดียวกัน

ศิลปวิทยาการ คนจำพวกนี้ไม่มี

ศิลปวิทยาศาสตร์คนจำพวกนี้ไม่มี มีแต่ใช้เครื่องมือ เช่น
การขีดหรือปักไม้ ใช้แทนตัวหนังสือ

ลัทธิศาสนา

คนจำพวกนี้ไม่มีศาสนา มีแต่ลัทธิการไหว้ ผี ผีฟ้า (อากาศ เทวดา) มีการเล่นไหว้ของสรวง ด้วยเครื่องสังเวท และเครื่องตีเป่า (แคน) คือเอาน้ำเต้าทำแคนเป่า แสดงการเต้นรำเกี้ยวเป็นวง ทั้งหญิงและชาย

ในคราวที่มีการเจ็บป่วย หรือคราวกินวอ (ปีใหม่) ต้องทำพิธีไหว้ผีฟ้า (อากาศเทวดา) ทุกคราว ถ้าการเจ็บป่วยไม่บรรเทา หรือตายกันมาก ผลที่สุดก็อพยพครอบครัวไปอยู่ที่อื่น ลงโทษว่า ผีฟ้าไม่ให้ความสุข

ภาษาและคำพูด

มูเซอว์เป็นชาติซึ่งมีภาษาใช้ชนิดหนึ่งสำเนียง คำพูดฟังก็ คล้ายไปข้างขม แต่คำพูดไม่เหมือนขม เช่นกินเข้ามูเซอว์ พูดว่า ออว กินน้ำ มูเซอว์พูดว่า กะเกาะ เป็นต้น.

